

**Prof. dr Predrag Petković,
dr Miljana Milić, docent**

**Katedra za elektroniku
Elektronski fakultet Niš**

Sadržaj:

1. Uvod - osnovni pojmovi
2. Stilovi projektovanja i izrade prototipova
3. Projektovanje analognih kola
4. Osnove fizičkog projektovanja
(projektovanje štampanih ploča)
5. Projektovanje digitalnih kola (vežbe)

Sadržaj:

- I. Uvod - osnovni pojmovi
- II. Analiza el. kola primenom računara
- III. Optimizacija el. kola
- IV. Osnove fizičkog projektovanja
(projektovanje štampanih ploča)

Proces projektovanja PCB:

- I. Projektovanje elektronskog kola
  - električna šema
  - parametri kola
2. Verifikacija
3. Selekcija komponenata, tehnologije
4. Raspored elemenata (*Floor planning*)
5. Povezivanje (*Automatsko-ručno*)
6. Provera pravila projektovanja
7. Izrada

Proces projektovanja: Projektovanje štampanih ploča Da se podsetimo

Resursi: Proizvođači <https://pcbshopper.com>

The screenshot shows the PCB Shopper website interface. At the top, there are navigation tabs for 'Fabrication' and 'Assembly'. Below that, a list of manufacturers is provided. The main configuration area includes:

- Dimensions: Input fields for width and height in mm.
- Layers: A dropdown menu with options 1, 2, 4, 6, 8, 10.
- Solder mask color: A grid of color swatches including No mask, Least expensive color, Black, Black Matte, Blue, Green, Green Matte, Purple, Red, Transparent, White, and Yellow.
- Silkscreen: Options for None, Top, Bottom, and Both.
- Surface Finish: A dropdown menu with 'Cheapest' selected.
- Board Thickness: A dropdown menu with '1.6mm/0.062"' selected.
- Copper Weight: A dropdown menu with '1 oz' selected.
- Min. Trace/Space: Input field with '0.15 mm'.
- Min. Drill: Input field with '0.40 mm'.
- Gold Fingers: Input field with '0'.
- Include Stencil: A dropdown menu with 'No' selected.
- Quality Certifications: A dropdown menu with 'Not required' selected.
- Number of Designs Separated Only by Silkscreen: Input field with '1'.
- Ship to: A dropdown menu with 'Serbia' selected.
- Boards arrive in: A dropdown menu with 'Default time' selected.

 A green 'GET PRICES' button is at the bottom left. The date '25.05.2020.' and page number '5' are at the bottom right.

Projektovanje štampanih ploča Da se podsetimo

Proces projektovanja PCB:

1. Projektovanje elektronskog kola
  - električna šema
  - parametri kola
2. Verifikacija
3. Selekcija komponenta, tehnologije
4. Raspored elemenata (*Floor planning*)
5. Povezivanje (*Automatsko-ručno*)
6. Provera pravila projektovanja
7. Izrada

25.05.2020. 6

Projektovanje štampanih ploča Da se podsetimo

Proces projektovanja:

4. Raspored elemenata (*Floor planning*)

Podesi softver za projektovanje (alat) na *snap grid*

Postavi na radnu površinu (ploču) sve elemente

Postavi sve komponente logički u odnosu na:

- protok signala, (pravac ulaz-izlaz)
- funkciju u kolu, (analogni, digitalni, frekvencija)
- osetljivost (na temperaturu, smetnje)

25.05.2020. 7

Projektovanje štampanih ploča Da se podsetimo

Proces projektovanja:

4. Raspored elemenata (*Floor planning*)

Identifikuj kritične veze

Poredaj elemente uredno, simetrično, poravnaj - *alajniraj (aline)*

Ako lepo izgleda, radiće lepo

Dobar raspored je 90% posla

25.05.2020. 8

Proces projektovanja PCB:

1. Projektovanje elektronskog kola
  - električna šema
  - parametri kola
2. Verifikacija
3. Selekcija komponenata, tehnologije
4. Raspored elemenata (*Floor planning*)
5. Povezivanje (Automatsko-ručno)
6. Provera pravila projektovanja
7. Izrada

Proces projektovanja:**5. Povezivanje (Automatsko-ručno)**

- Setuj *Electrical grid = snap to center*;
- sve veze na istom potencijalu nazivaju se “čvor” ili “mreža” (net)
- Svaka mreža - što kraća;
- Koristi uglove od po 45 (zbog proizvodnje);
- Koristi celu površinu ploče;
- Centriraj vezu sa stopicama;

Proces projektovanja:

5. Povezivanje (Automatsko-ručno)
  - Koristi veze širine 100mils kad god može;
  - Između dve stopice stavi 2 veze samo ako ne postoji drugo rešenje (obiđi);
  - Suzi vezu između stopica;
  - Za veze između dva sloja kroz koje protiče veća struja koristi (paralelno) višestruki prolaz – *via*;

Proces projektovanja:**5. Povezivanje (Automatsko-ručno)**

- Ne postavljaj prolaze (*vije*) ispod komponenata (neće moći da im se priđe kada se postavi komponenta)
- Koristi nožicu komponente umesto *vije* kad god može (pouzdanije, kraće vreme montaže)

Proces projektovanja:

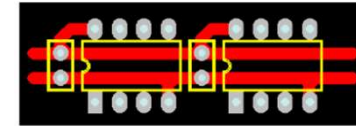
- **5. Povezivanje (Automatsko-ručno)**
  - Ukoliko su PWR, GND kritični, prvo njih trasiraj;
  - Veze PWR i GND proširi koliko može
  - PWR i GND što bliža jedna drugoj;
  - Simetriraj veze (naročito diferencijalne);
  - Ne ostavljaj nepovezan bakar (veži za GND ili ga ukloni)

25.05.2020.

13

Proces projektovanja:

- **5. Povezivanje (Automatsko-ručno)**
- Primeri**

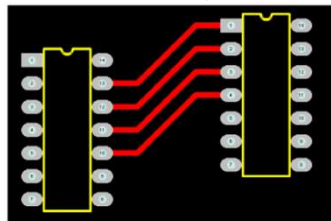
Dobro

25.05.2020.

14

Proces projektovanja:

- **5. Povezivanje (Automatsko-ručno)**
- Primeri**

Dobro

25.05.2020.

15

Proces projektovanja PCB:

1. **Projektovanje elektronskog kola**
  - električna šema
  - parametri kola
2. **Verifikacija**
3. **Selekcija komponenata, tehnologije**
4. **Raspored elemenata (*Floor planning*)**
5. **Povezivanje (Automatsko-ručno)**
6. **Provera pravila projektovanja**
7. **Izrada**

25.05.2020.

16

Proces projektovanja:**6. Provera pravila projektovanja****Design Rule Check (DRC)****Automatska provera fizičkih dimenzija**

- širine veza
- razmaka
- povezanost mreža (kratak spoj/ prekid)
- širina otvora

Proces projektovanja PCB:**1. Projektovanje elektronskog kola**

- električna šema
- parametri kola

2. Verifikacija**3. Selekcija komponenata, tehnologije****4. Raspored elemenata (Floor planning)****5. Povezivanje (Automatsko-ručno)****6. Provera pravila projektovanja****7. Izrada****Proces projektovanja:****7. Izrada štampane ploče (ručna)**

- Materijali i alati za realizaciju pločice
  - Laserski štampač
  - Pegla
  - Fina šmirgla
  - Kiselina (FC),
  - Aceton
  - Alkohol
  - Voda
  - Gumene rukavice
  - Naočare
  - Papirni ubrusi
  - Plastične kutije

Proces projektovanja:**7. Izrada štampane ploče (ručna)**

- Materijali i alati za punjenje pločice
  - Lemilica
  - Sečice
  - Hvataljke za odvođenje toplote
  - Klješta sa šiljatim vrhom
  - Vakum pumpica

Da se podsetimo

Proces projektovanja:

7. Izrada štampane ploče (punjenje ručno)

„PCB making made easy“

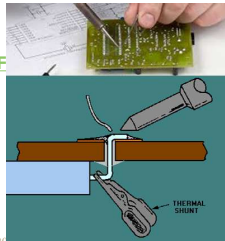
<https://www.youtube.com/watch?v=vXf7lOZbyCA&t=120s>

„DIY printed circuit board“

<https://www.youtube.com/watch?v=wKEe3otWstM&t=78s>

„How to make pcb at home“

<https://www.youtube.com/watch?v=q6iu8F>

25.05.2020.

21

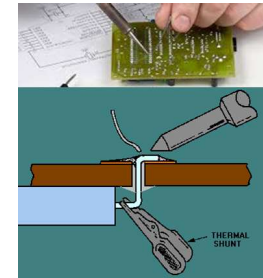
Proces projektovanja:

7. Izrada štampane ploče

Trough hole PCB - ručno punjenje

„How To Solder Correctly“

<https://www.youtube.com/watch?v=SFKYUi3p8zY>

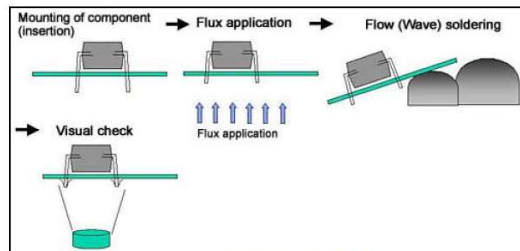
25.05.2020.

22

Proces projektovanja:

7. Izrada štampane ploče (punjenje pločice)

SMD PCB – automatsko punjenje

Through-hole Wave Soldering

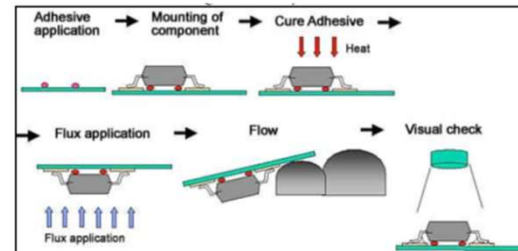
25.05.2020.

23

Proces projektovanja:

7. Izrada štampane ploče (punjenje pločice)

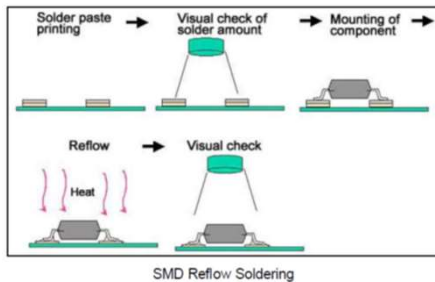
SMD PCB – automatsko punjenje

SMD Wave Soldering

25.05.2020.

24

Proces projektovanja:**7. Izrada štampane ploče (punjenje pločice SMD)****SMD PCB – automatsko punjenje**

„How to Solder SMD Components using Sand“

https://www.youtube.com/watch?v=aEn3Wb_zrts

25.05.2020.

25

Izazovi fizičkog projektovanja**Razvođenje mase**

- Koristiti poseban sloj za GND, ako postoji
- Kod višeslojnih, GND što bliže gornjem sloju
- Što veća površina bakra
- Koristi višestruke vie da bi smanjio impedansu do mase

25.05.2020.

26

Izazovi fizičkog projektovanja**Zašto je važno razvođenje napajanja?**

Pri promeni stanja u digitalnim kolima dešavaju se nagle promene struje.

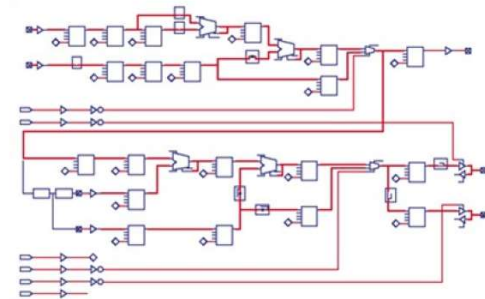
Kondenzatori se pune/prazne. Potrebnu količinu naelektrisanja obezbeđuju izvori – baterije koji **NISU IDEALNI**

Veze imaju konačnu otpornost

Menja se pad napona VDD/VSS i to neravnomerno duž ploče. Jedno kolo utiče na drugo – dolazi do interakcije preko napona napajanja.

25.05.2020.

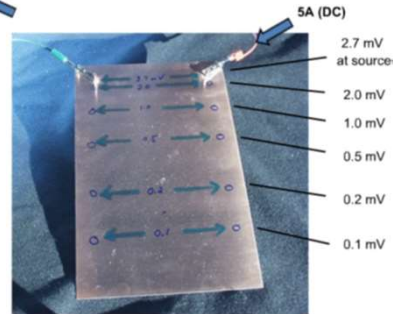
27

Izazovi fizičkog projektovanja**Zašto je važno razvođenje napajanja?****Elektromagnetna interferencija**

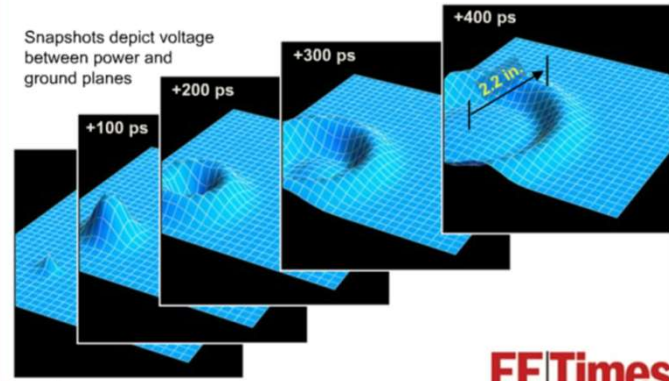
25.05.2020.

28

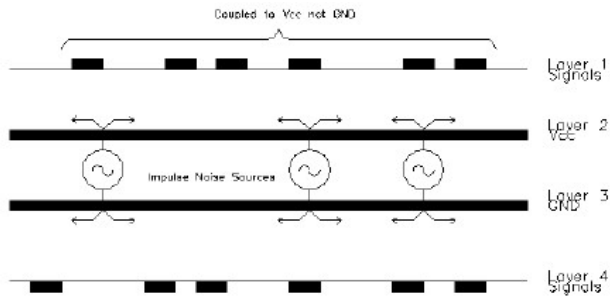
Izazovi fizičkog projektovanja Zašto je važno razvođenje napajanja? Uticaj konačne otpornosti ploča

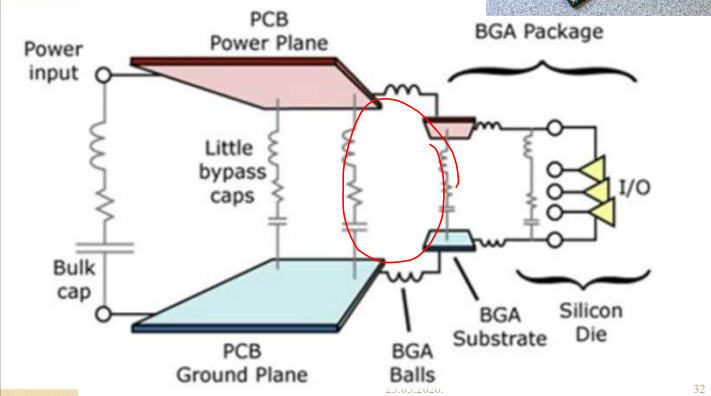
Izazovi fizičkog projektovanja Razvođenje napajanja

Izazovi fizičkog projektovanja Razvođenje napajanja kod višeslojne štampe

Izazovi fizičkog projektovanja Razvođenje napajanja

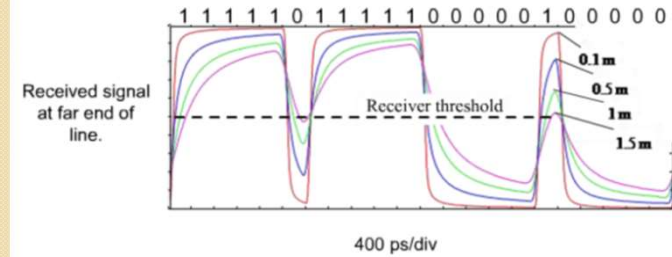
Izazovi fizičkog projektovanja

- Kondenzatori za premoščavanje napajanja *Bypass*
  - Koristiti *bypass* kondenzatore što bliže digitalnim kolima – neposredno uz VDD/VSS pinove
  - Tipična vrednost 100nF, koriste se i 1uF, 10nF, 1nF, zavisno od frekvencije koju treba premostiti

Izazovi fizičkog projektovanja

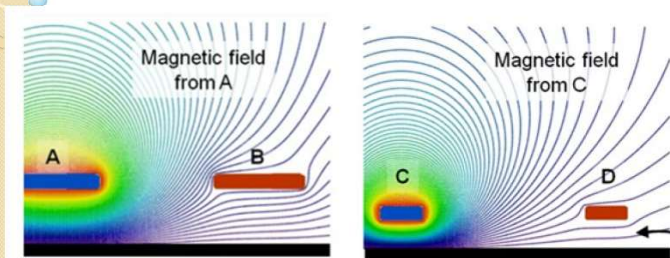
Integritet signala

Zavisnost amplitude od dužine veze

Izazovi fizičkog projektovanja

Integritet signala

Preslušavanje manje ako su veze fizički bliže masi

Izazovi fizičkog projektovanja

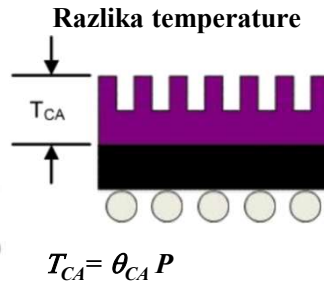
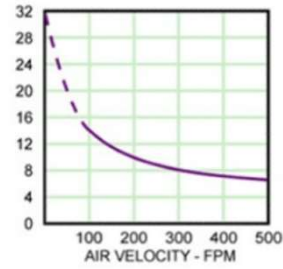
Temperaturski efekti

- Pouzdanost Si opada 2x pri porastu T od 10°C
- Zato treba obezbediti hlađenje

Izazovi fizičkog projektovanja Temperaturski efekti

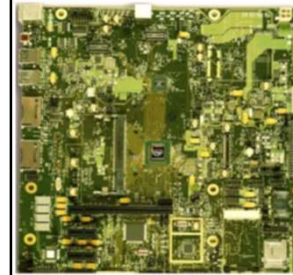
Termička otpornost
 θ_{CA} [°C/W]

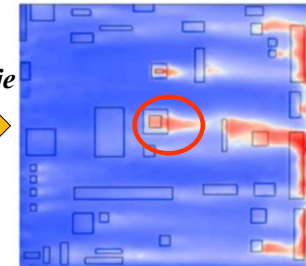
25.05.2020.

37

Izazovi fizičkog projektovanja Temperaturski efekti Raspored komponentata na pločici

Hlađenje

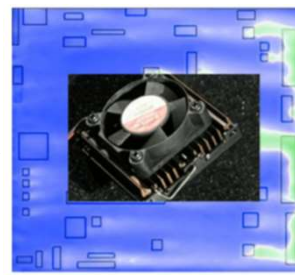
25.05.2020.

38

Izazovi fizičkog projektovanja Temperaturski efekti

*Bolje
Hlađenje*

25.05.2020.

39

Izazovi fizičkog projektovanja Preporuke

- Kopiraj postojeći projekat**
- Prilagodi ga potrebama**
- Konsultuj iskusnijeg projektanta**
- Uradi sve provere (DRC) koje ti alat omogućava**
- Napravi uzorak i fizički ga testiraj**
- Ako je OK, ide u proizvodnju**

25.05.2020.

40

Proces projektovanja:

7. Izrada štampane ploče

Može i ovako!

<https://www.youtube.com/watch?v=9DhPwtCZ9u4>

https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=PeW1nURJ5ww

A i ovako!

<https://www.youtube.com/watch?v=KI7QcsH4O3g>

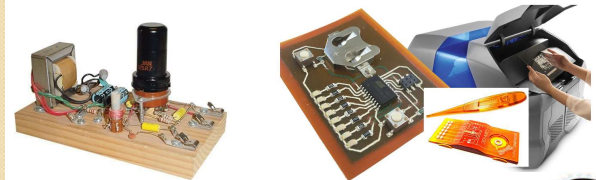

25.05.2020.

41

Uzbuđljivo je razmišljati o tome šta nas,
a tek vas, čeka tokom karijere!

Kada pomislim na kom je stepenu naša
struka bila na početku moje inženjerske
karijere (1979),
a gde je danas

ponosan sam što sam život proveo baveći se
elektronikom!

25.05.2020.

42

Pitanja!

25.05.2020.

43

Hvala na strpljenju i srećno!

25.05.2020.

44